Individualismus – zhoubná idea levicově liberální společnosti

Individualismus jednotlivce rozkládá všechna společenstva, říká Vlastimil Podracký.

Konzervativci jsou obvykle na rozpacích ohledně pojmu, který se nazývá suverenita jednotlivce nebo osobní zodpovědnost nebo individualismus. Tyto rozpaky plynou ze spíše liberálního prosazování individualismu, kterému často propadají i konzervativci, zvláště ti, kteří si říkají libertini. Na jedné straně je zodpovědnost jednotlivce základem tzv. „svobody volby", což je neoddělitelná součást svobodné společnosti. Na druhé straně individualistické pojetí společnosti vyvolává nepříznivé jevy a při podrobnějším rozboru můžeme říci, že přímo ohrožení.

Humanitní filozofové od Herdera až po Masaryka chybili, když nechali individualismus „otevřenou ideou" nedávajíce mu meze a spoléhali na lidské ctnosti. Jenže lidská podstata je nedokonalá a člověk se potom „osvobodí" od všeho, i od své zodpovědnosti ke společnosti.

Normu individualistického chování definuje F. A. Hayek ve své knize *Cesta do otroctví* asi takto: „…jednotlivcům by mělo být dovoleno v rámci stanovených mezí sledovat spíš své vlastní hodnoty a preference než hodnoty a preference někoho jiného, že v této oblasti by měl být **systém cílů jednotlivce nadřazený** a neměl by být předmětem diktátu jiných. A právě toto uznání jednotlivce jako nejvyššího soudce svých cílů, přesvědčení, že jeho vlastní názory by měly, pokud je to možné, řídit jeho jednání, je to, co tvoří podstatu individualistického postoje."

Neodsuzujeme jednání podle této definice, je to nakonec přirozené jednání většiny lidí. Představme si ale, že poslanec nebo státní úředník bude mít osobní cíle nadřazeny cílům společnosti! Uznejme, že taková idea, nikoliv jako jednání jednotlivců, ale jako součást řádu, musí způsobovat veliké problémy s morální angažovaností.

Dovolil jsem si definovat individualismus takto: Individualismem nenazýváme osobní sobectví, je to společenská idea, která upřednostnění osobních cílů před zájmy společnosti používá jako pravidla řádu. Společnost a její celkové zájmy, včetně zajištění budoucnosti, nejsou pro individuální myšlení důležité. Individuum je do značné míry posvátné. Upřednostňování vlastních cílů jednotlivce se předpokládá jako dogma a od jednotlivce se ctnosti nežádají, protože by to odporovalo zásadě nezasahování do jeho cílů a vypadalo by to jako upřednostňování cílů někoho jiného. Řád potom ctnosti neobsahuje.

Rodinná a skupinová solidarita, která byla nutná pro přežití člověka v nepříznivých podmínkách a v pracovním procesu, který člověka formoval pracovními dovednostmi a organizačními schopnostmi, byla podkladem vzrůstající humanity. Vazby mezi lidmi, které lidi spojovaly, se nemohly přerušit v okamžiku, když jeden z lidí potřeboval osobní pomoc, která nebyla zcela v souladu s pracovním procesem nebo získáváním obživy. Humanita vznikla ze solidarity a solidarita nebyla možná bez humanity. Pracovní proces a společné hmotné zájmy vyžadovaly i humánní jednání k neznámým lidem a tím vznik pravidel a jejich vyžadování. Dále též vznikem států, kde byly do značné míry společné zájmy lidí uvnitř státu, se humanita dále šířila.

Pokud byl liberalismus soutěží skupin a rodin, když soutěžily jednotlivé spolky, společenské třídy, národy, jednotlivé rodiny, byla uvnitř těchto skupin nutná solidarita, které se lidé již od mládí učili. Tato soudržnost byla vlastně pro člověka přirozená. Člověk nestál sám, ale vždy se mohl o někoho opřít. Morálka se vyvíjela zcela přirozeně a s ní i morální normy v rámci řádu. Pokud by pokračovala liberální společnost, třeba atomizovaná, nicméně rodiny a skupiny, ale i kolektivy velkých podniků by tvořily samy individuální jednotky, byla by kontinuální. Původní „osobní zodpovědnost", jak byl individualismus definován, jako protiklad schovávání se za nějaké společenstvo, byla vztažena sice k jednotlivci, ale to byl obvykle muž, za kterým stála rodina. **Individualismus humanistů devatenáctého století byl individualismem (spíše suverenitou) rodin, spolků, obcí a národa, nikoliv jednotlivců.** Teprve později, stálou propagací a praktikováním upřednostňování osobních cílů, odvržením křesťanského pojetí rodiny a prosazováním nezávislosti jednotlivce, pronikl individualismus k jednotlivci a rozbil rodinu. To možná humanisté nechtěli, ale stalo se. Jednotlivec ve světě prohlubujícího se individualismu, rozbíjejícího autonomní společenstva, nemůže přežít, protože ztratí morální cíle života a zástupné cíle jej dovedou k sobectví a nemorální bezideovosti. Individualismus jde potom dál než liberalismus sám, už se neopírá ani o stát, který nutně musel mít nějakou ideu, ani o národ, jehož osud ho nezajímá. Individuum stojí ve světě zcela osamoceně a nemá šanci. To se může líbit těm, kteří chtějí člověka snadněji ovládat a zavést nějaký multikulturalismus.

Dále uvedeme příklady individuálního chování a myšlení, které mají zhoubné dopady na společnost:

Příkladem typicky individualistického zaměření jsou myšlenky knihy D. Tinkové: *Hřích, zločin a šílenství v čase odkouzlování světa*. Z textu mimo jiné vyplývá, že teprve dekriminalizací umělého přerušení těhotenství a legalizací antikoncepce počet vražd novorozeňat přesvědčivě klesl. To je z tohoto individualistického hlediska pokrok! Společenské důsledky legálních potratů a antikoncepce individualistické myšlení nezahrnuje. Několik vražd novorozeňat se nahradilo hromadnými vraždami nenarozených dětí, hromadným ničením zdraví žen pilulkami a smrtelným propadem porodnosti. **Pro individualisticky selektivní vidění světa nejsou důležité zájmy společnosti, důležité jsou jen věci vztahující se k jednotlivci** (v tomto případě k již narozenému dítěti). **Obvykle absentuje též zájem o budoucnost a převažuje důraz na řešení přítomných problémů, protože jednotlivec žije teď.** Stejně lze připomenout třeba případ bezpečných automobilů, které musí být velké a těžké, bezpečné pro majitele a nebezpečné pro společnost. Na rozvoj individualismu, kromě původních humanistických idejí, působilo též konzumeristické myšlení, tedy jakási snaha za každou cenu vyhovět jednotlivci jako zákazníkovi, i na úkor společenských zájmů, tradičních hodnot a budoucích generací.

Současná liberální působení kritizující jakékoliv ideje navazující na přirozené jednání člověka a nazývající je „pudové", hlavně se jedná o nacionalismus a tzv. xenofobii, ale někdy i sociální cítění a rodinný klientelizmus, vedou k propagaci individuálního člověka jako jakéhosi moderního, nadideového (spíše bezideového), beznárodního a hlavně globálního. Tak jako všechny ideje o „nadčlověku" nacistů a „novém lepším člověku" komunistů, i tato idea je nereálná, neboť dané instinkty lze vymýtit spíše ojediněle, a je nebezpečná, neboť se jen předstírá, že instinkty nejsou a internacionalismus potom slouží jako metoda některého nacionalismu. Pokud se opravdu podaří v člověku potlačit ony pudy, stává se takový člověk individualistou bez vztahu k jiným lidem. Takového individualistického člověka se lze jedině obávat. Bohužel právě Evropská unie podporuje právě takové nadnárodní jednání, které předstírá, že postrádá přirozený vztah ke svému domovu. Rozklad rodiny je součástí těchto snah, neboť v rodinách se udržovaly tradice státnosti a řádu domoviny. Bez rodiny se stává člověk opravdu multikulturním a globálním. Někdy je pro individuálně sobecké jednání multikulturalismus a multietnicismus morálním východiskem, protože od něj nevyžaduje altruismus ve vztahu ke své domovině a druhým lidem.

Protože člověk je společenský tvor, **snaha o nezávislost společenství** – rodiny, obce, národa, státu – je součástí emancipace a pokud je úspěšná, vytváří přirozenou společenskou pluralitu. **Snaha o osobní nezávislost**, jako životní cíl, je individualistickým zhoubným jevem, protože je člověku nepřirozená. Je zajišťována likvidací mezilidských vztahů vytvářejících závislost. Tedy vztahů k nějakým kamarádům, nějaké společnosti, rodičům a hlavně nevytvořením pevného vztahu k životnímu partnerovi nebo rodině. Lidé žijí v partnerstvích, která se mohou kdykoliv zrušit a nastolit

nová. Ženy chtějí být také nezávislé. Kromě toho, že je důležitá nezávislost, bez řádu upravujícího vztah muže a ženy, těžko se takoví rozdílní tvorové vůbec domluví a shodnou na nějakém společném životě. Navíc žena, která má děti, je velmi zranitelná. Potřebuje oporu ve svém okolí, nejlépe samozřejmě v otci svých dětí. To odporuje zásadě nezávislosti; pro individualistu je nezávislost přednější. Pokud děti jsou, jejich výchova je problematická. Protože vidí u rodičů rozvody a nedorozumění založená na individuálním upřednostňování vlastních cílů, které obvykle vedou i k nepřizpůsobivosti a nepochopení cílů druhých lidí, samy nechtějí trvalý vztah. Tím se tento fenomén umocňuje od generace ke generaci.

Situace, kterou nazýváme „krize svěřenectví" dokládá, že člověk, kterému se svěří majetek nebo pravomoci (nazývaný svěřenec – manažer v podniku nebo poslanec v parlamentu), jako by s lidmi, které zastupuje (svěřiteli), neměl nic společného a prosazuje svoje zájmy. Nedomnívám se, že by všichni tito lidé byli sobci a zloději. Je to individualistická výchova, nedostatek solidarity k druhým lidem. Je to právě důsledné dodržování Hayekova postulátu. Vytrácí se to, co liberálům tak vadí, instinkty skupinové solidarity, pocity paternalismu a otcovské shovívavosti.

V modernitní společnosti jsou zájmy společnosti jaksi méněcenné ve srovnání se zájmem jednotlivce. To není jen v případech tzv. krize svěřenectví, ale i v jiných zcela nepochopitelných případech. Pohled na zločince a jeho „práva" jako „člověka" je důležitější než práva společnosti. Protože je důležitější jednotlivec než společnost, dochází k tomu, že společnost stále více a více trpí zločinností, zločinci nejsou řádně zajištěni a trestáni. Je to dáno průnikem individualistického myšlení soudců a zákonodárců, pro které zájmy společnosti nic neznamenají, nehájí řádně zájmy občanů a společnost je pro ně cosi nedůležitého, na úkor čehož mohou cokoliv řešit

Dokonce i dítě se považuje za individuum hodné vlastního rozhodování, ovšem bez zodpovědnosti, třeba v případě tzv. individuálního přístupu ke vzdělání. Celá individualistická koncepce si neví s dětmi rady, neboť dává dítěti pravomoci, aniž by je mohla volat k zodpovědnosti. Tato nerovnováha je pro individualisty neřešitelná, neboť děti potom mohou páchat trestné činy beztrestně, což podporuje rozvoj špatné lidské stránky, nebo je i zneužíváno dospělými. Pokud přijmeme individualistickou ideu deformující funkci rodiny na nesvéprávné společenství a dítě na nezávislé individuum, potom nemůžeme trestat rodiče za provinění dětí a chtít od rodičů správnou výchovu. Současný liberální přístup je nevyjasněný a nesystémový.

Výchova k individualismu a silné osobnosti je výsledkem liberálního myšlení, podle kterého se člověk nemá v životním boji opřít o nic jiného než sám o sobe. Proto musí být vybaven všemi schopnostmi vedoucími k úspěchu. K nim vedle vzdělání, dobrého zdraví apod. patří také sebejistota. Je to vlastně jistota obrácená dovnitř a nemající obvykle objektivní důvod, je vlastně nejistotou vyvolávající spíše pocity stresu, které se snaží potlačit „vírou v sebe sama". To se dá prosadit pouze nezdravým pocitem nadřazenosti a selektivním příjmem podnětů. Takový člověk si nesmí přiznat selhání a s jinými lidmi jej spojují pouze naučené konvence. Tím se samozřejmě snižuje vnímavost k okolí. Jen psychoanalytik se dovede vcítit do člověka a radit mu z čistě odborného hlediska v jeho problémech. Normální lidé jsou většinou k sobě cizí. Další závadou je nekritičnost ke svým činům a neschopnost sebereflexe. Tím nechceme říci, že ti, kteří mají úspěch, jsou nepohnutelné skály. Úspěšné jednání vyžaduje schopnosti, sebekázeň a pochopení problémů druhých, nikoliv nevnímavost a sebestřednost.

OBRANA NÁRODA
nezávislý kulturně - politický magazín
Snaží se uvádět na pravou míru mediální politické pohádky. Nezabývá se jen politickými tématy, ale také kulturou a historií.
Vychází 5 x ročně
v únoru, dubnu, červnu, září, listopadu
INFORMACE, OBJEDNÁVKY, PŘEDPLATNÉ
na adrese:
redakce Obrany národa
PS 43, Závoří 21
700 30, Ostrava - Zábřeh
e-mail: on@svedomi. cz

Dokonce i škola, dříve instituce státu a šiřitel státní ideje, se individualisovala uvolněním osnov a tzv. individuální výukou. Děti se tedy budou učit opět jen to, co potřebují nezbytně pro život a zaměstnání. To bude všechno na úkor všeobecných znalostí. Takový člověk potom už není schopen vnímat společenské souvislosti, je snadněji politicky ovladatelný a pro skutečnou demokracii nepoužitelný. Tím se opět stává závislejší. Zároveň se ztrácí jednotící idea a tím snadnější možnost propadnutí některé agresivní ideji nebo bezideovému nezájmu.

Některá školení šíří individualistické ideje obvykle „návodem na šťastný život bez problémů", obvykle mluví o uvolnění, o tom jak je důležité odsunout starosti a „být v pohodě". To je opět jen individualistický pohled na člověka, který může třeba někdy jednotlivci pomoci, nicméně nelze to brát jako všeobecný návod na život. Jeden může být v pohodě, ale společnost v pohodě nebude. Pokud nebude v pohodě společnost, dotkne se to i onoho „člověka v pohodě". Opravdové štěstí člověka ovšem není být stále v pohodě. Opravdové štěstí člověka může být jen, když splnil svoje povinnosti ke společnosti, k druhým lidem a k tomu, co mu diktuje řád. K tomu patří i rodina a práce pro své okolí. Pohoda vedoucí k neřešení problémů, uprostřed problémové společnosti, je právě oním typicky individualistickým sobectvím. Pro mladé lidi může být takové myšlení obzvláště nebezpečné, neboť je nejenom odvádí od pracovní obětavosti, ale i od založení rodiny.

Pokud je individualista již vykořeněn z přirozené identity své rodiny nebo obce, hledá si identitu zástupnou. Tou mohou být militantní fanoušci fotbalového klubu nebo skupina skinheadů nebo i zhoubná sekta. Potřeba identity se tím vyčerpá. Síla této identity, která je někdy až nepochopitelně intenzivní vzhledem ke kvalitě objektu, dokazuje jen vykořeněnost z identit domova. Militantní nebo fanatické projevy jsou potom nepochopitelné, nutno si ovšem uvědomit, že je to proto, že tito lidé nebyli vychováni v žádné ideji, která by jim přinesla něco hodnotnějšího. Dále je to důkazem toho, jak snadno lze zmanipulovat člověka nevychovaného v žádném řádu a příkladem, jak končí izolovaný individualismus.

Skupinový úspěch může být také materiální, ale skupina si musí vytvořit tradice a řád, kterým se řídí. Řád si sám o sobě říká o zachování. Skupinová práce vytvoří vyšší duchovní pouta solidarity. Proto se skupina snaží o podíl na věčnosti – tedy o zachování kontinuity své kultury a kontinuitu fyzickou. Skupina je strážcem tradičního řádu, který ji vede v životě, proto je si vědoma významu tradic a jejich uchování. Individuum ovšem nutně jednou zanikne. Individuum nemá pokračování.

I kdybychom odhlédli od rozpadu rodiny, rozpadají se individualistickým myšlením i ostatní společenstva a tím i národ, společenství obce a celé domoviny. To není jen nějaká bezvýznamná okolnost. Individualistická společnost je poslední společností lidstva, protože individuum svojí podstatou je smrtelné, je si toho vědomo a podle toho se chová. Individualistická společnost si bude vždy hledat jen pravidla podle momentální potřeby. Už nebude tradiční řád a také pokračování tradic. Bez řádu nemůže lidská společnost přežít.

Nejnebezpečnější jsou ty individualistické ideje, které narušují rodinu, nebo s rodinou vůbec nepočítají, domnívajíce se, že manželství je jen sexuální záležitost. To jsou třeba některé feministické ideje a třeba snaha o zrovnoprávnění sexuálních orientací. Individualismus (lepším názvem je suverenita) rodin, spolků, obcí a států je přínosný a vytváří mnohost nazývanou pluralita, vedoucí k soutěživosti a správnému prostředí pro život a vývoj řádu. Individualismus jednotlivce rozkládá rodiny a všechna společenstva včetně domova.

Podle našeho názoru řád musí stanovovat meze individuálního jednání a nesmí deklarovat jednoznačnou nadřazenost osobních cílů nad společenskými, musí pobízet ke společenské nezištné angažovanosti, okrajově může stanovovat poměr důležitosti cílů pro dané situace. ◙

Vlastimil Podracký je spisovatel